

MOTKULTUR KOMMENTAR

Tross mye slit, så forteller sauebøndene at sanking og tilsyn gir mye positivt, skriver innleggsforfatterne.

FOTO: PAUL KLEIVEN / NTB

Sauesankertanker

Sterke sosiale bånd i aktive beitelag kan være bra for helse og livskvalitet og kan gjøre bøndene bedre rustet til å holde ut slitasken i møtet med de nye ressurssterke og kommersielle brukerne av utmarken.

Hilde Helgesen og Bjørn Egil Flø
Nibio

Vi har lånt den tittelen, uten å spørre, fra vår mangfoldige «slampoet» Torgeir Rebolledo Pedersen som i 2018 utga diktsamlingen med nettopp tittelen Sauesankertanker. For dette skal handle om tankene vi har gjort oss etter å ha snakka med beitebrukere i flere deler av landet. Det

skal handle om hvor viktig den sosiale funksjonen til beitelaget er for å skape en fremtid for utmarksbeitebruken.

EN REGNTUNG høstdag i september var vi på vei vestover fra Oslo og stoppet på den lokale bensinstasjonen i en liten bygd i det vi før omtalte som Nord-Hordaland. De bratte fjellsidene var innhyllet i lave tåkeskyer og regnet bøttet ned. Vi hadde avtalt med Amund, lederen for det lokale beitelaget, å møtes her for å slå av en prat. En kraftig kar kom smålpende mot oss på vei inn på bensinstasjonen, nikket til oss og sa;

DET ER jo egentlig galskap. Å være ute i dette været og lete etter sauer. Ja, ja – uansett – sauesankingen er årets høydepunkt. Av gårde klokken halv seks. Dette ser vi fram til hele året. Sånn er det å være sauebonde – både på Vestlandet og ellers i landet, sa han med et lett smil om munnen.

ALLEREDE MED denne første introduksjonen – der Amund avslørte en slik entusiasme for det som skulle skje, tross det heftige regnværet – tegnet han opp et bilde av tradisjon, klare avtaler og sosialt samhold i beitelagene. Tre pilarer som ikke bare sammensveiser et beitelag i

Hordaland, men som også er helt nødvendig om vi ønsker å sikre en fremtid for utmarksbeite.

ENSOMHET KAN prege mange bønders hverdag. Det blir stadig lengre vei til nærmeste kollega. Partner og barn er – i likhet med alle naboene – borte på arbeid og skole på dagtid. Forskerne forteller oss også at ensomhet er den faktoren som har mest negativ innvirkning på bøndene.

Bønder og sysselsatte i landbruket har dårligere psykisk helse enn andre yrkesgrupper i Norge.

nes mentale helse og livskvalitet. Bønder og sysselsatte i landbruket har dårligere psykisk helse enn andre yrkesgrupper i Norge.

OG NÅR vi da vet at sosiale relasjoner er viktige for folks helse-relaterte livskvalitet, vil det være klokt å styrke allerede etablerte lag og foreninger, som for eksempel beitelagene, til også å være sosiale arenaer og

ikke bare papirforeninger som aktiveres hver gang det skal søkes om beitetilskudd. For et godt lokalt faglig landbruksmiljø, hvis det også er en sosial arena, vil kunne bidra til å motvirke opplevd ensomhet og dermed også ha stor betydning for trivsel og helse.

BEITELAGENE HAR allerede et godt utgangspunkt til å bli en trivselsarena. En svært stor del av beitebrukerne vi har snakket med trekker fram at det alltid er trivelig å se etter dyra i utmarka. Ola Flaten i Nibio har tidligere funnet ut at tilhørighet til et produsentmiljø er av stor betydning for sauebønder sin motivasjon til å opprettholde driften. Faktisk mer enn lønnsomheten i seg selv. Mange av beitelagene forteller i disse intervjuene at de opplever møter, tilsyn og sanking både som meningsfulle gjøremål og som sosiale møteplasser.

Den praktiske delen av samarbeidet gir glede og samhold. Sankingen er en sosial arena med matpauser og en god prat. For å avslutte sesongen, treffes vi for å spise middag sammen. Godt samhold gjør det lettere å holde dugnad og få til god sanking, ble det sagt.

NOEN LAG har en felles gjeter eller sankehytte og den betyr

veldig mye for samholdet. Selvsagt har ikke alle beitelagene egen hytte for overnatting, men tenk likevel igjennom hvilke muligheter dere har til å skape et fellesskap som knytter de lokale beitebrukerne tettere sammen, for sammen står vi alle sterkere.

TROSS MYE slit, så forteller sauebøndene at sanking og tilsyn gir mye positivt. Gjennom felles gjøremål og formelle avtaler utveksles og byttes det ulike former for hjelp og støtte. Godt drevne beitelag kan fungere som sosiale nettverk hvor det bygges samhold, fellesskap og tilhørighet til andre. Dette samspillet, mellom gjøremålene og det sosiale, har stor positiv betydning for helse og livskvalitet.

KANSKJE LIKE viktig er at de beitelagene der medlemmene har de sterkeste sosiale båndene seg imellom er også de som er best i stand til å kjempe kampen for sin plass i utmarka. Aktive beitelag som er dyktige til å bygge sosiale bånd mellom medlemmene er også de som best vil være i stand til å holde ut den sosiale slitasken beitebrukerne opplever i møte med de nye ressurssterke og kommersielle brukerne av utmarken.